IMJFM Interdisciplinary Management Journal
Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University
Vol.2 No.2 July - December2018

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการวิจัยในชั้นเรียนจังหวัดบุรีรัมย์
Participatory Action Research in the Development of Classroom Research Curriculum of Buriram Province

สุชาติ หอมจันทร์[1]
กระพัน ศรีงาน[2]
พัชนี กุลฑานันท์[3]
ราชัย บุณยรัตผลิน ฉ่ำทรัพย์[4]
ทรรศนันท์ ชินศิริพันธุ์[5]

บทคัดย่อ

การวิจัยปฏิบัติการเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการพัฒนาและแก้ปัญหาให้กับนักเรียน ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนวัดบ้านแสลงคง อำเภอพลับพลาชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จำนวน 15 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมในการพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนครูทุกคนให้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง โดยการสนับสนุนให้ เข้าอบรมศึกษาเพิ่มเติม หรือทำวิจัยในชั้นเรียน ครูบางคนที่ทำวิจัยในชั้นเรียนจะเป็นในลักษณะการแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ที่ทำอยู่ไม่เป็นระบบ ส่วนสาเหตุที่ทำให้ครูไม่ทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นเพราะ ไม่มีความรู้ในเรื่องระเบียบวิธีการวิจัย ขาดแหล่งความรู้ ขาดเอกสารทางวิชาการ ขาดเงินทุน รวมทั้งขาดผู้ให้คำปรึกษาในการวิจัย

2. ผลการประเมินโครงร่างหลักสูตร 1) ผลการประเมินจากกลุ่มตัวอย่าง ครูที่ร่วมพัฒนาหลักสูตรได้ตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุม และความเหมาะสม แล้วเห็นว่าดีเหมาะสม 2) ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ดีมาก และได้เสนอแนะให้จัดโครงสร้างเนื้อหาตามลำดับขั้นตอนจากง่ายไปยาก

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร ครูผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพิ่มขึ้นมีทักษะในการปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียนตั้งแต่เริ่มทำงานจนครบกระบวนการฉบับสมบูรณ์เสร็จ รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนอยู่ในระดับดี ครูมีเจตคติที่ดีต่อการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เห็นคุณค่าของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

คำสำคัญ :

ABSTRACT

Action research is an important tool in developing and solving problems for learners This research aimed to develop the curriculum of participatory action classroom research. The target group of the research were the 15 teachers of Wat Ban Salaengkhong School, Plubpla Chai District, from Buriram Educational Service Area 2 who voluntarily participate in the development. The research found that:

1. Conditions doing research in the classroom, school administrators support all teachers to have the opportunity to develop themselves by encouraging additional study

2) The results of the teacher development showed that the teachers together set the goal of learning management which needed to occur with the learners, teachers found out what the students were interested in to design a learning activity, teachers shared a common problem-solving approach to problem solving, and teachers who taught the same or similar subjects, selected the content to plan, design, and manage learning activities.

3) Assessment of the progress of the professional learning community by supervising the work of teachers in a systematic way which was the tools for learning and improving the performance and development of teachers regularly and continuously.

keywords :

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Professional) ซึ่งจะได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี การฝึกอบรมในวิชาชีพครูที่ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง คือ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทั้งนี้ก็ เพื่อให้นักศึกษาได้นำความรู้ ได้แก่ สาระความรู้ สมรรถนะ ตามมาตรฐานวิชาชีพครูที่คุรุสภา กำหนด และความสามารถเฉพาะตนที่ได้จากการฝึกฝนจากอาจารย์ผู้สอนในการประยุกต์ใช้ใน การฝึกปฏิบัติทักษะการสอนในรูปแบบต่างๆ ตลอดทั้งได้มีโอกาสในการเรียนรู้สภาพความเป็น จริงของการเรียนการสอนในสถานศึกษาในระดับต่างๆ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนักศึกษาไม่ใช่ เป็นเพียงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครู เฉพาะภาคทฤษฎีในห้องเรียนและภาคปฏิบัติในสนามเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการปฏิบัติงานของ ครูทั้งหมด เสมือนครูประจำการคนหนึ่งของสถาบันการศึกษานั้น เช่น นักศึกษาจะต้องปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบของสถานศึกษาที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานด้านการสอน การเป็นครูประจำชั้น ครูดูแล นักเรียนประจำวัน ครูกิจกรรมต่างๆ ฯลฯ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสม เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และการตระหนักต่อความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครูในอนาคต วิจารณ์ พานิช (2555 : 20) เสนอว่า ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูสอนมาเป็นครูฝึกหรือครูผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักเรียน ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ จุดเน้นต้องเปลี่ยนจากการสอนของครูไปสู่การเรียนรู้ของนักเรียน ครูต้องฝึกเป็นนักตั้งคำถามและนักตั้งปัญหาเพื่อสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ เพราะบรรยากาศของการตั้งคำถามและตั้งปัญหานอกจากจะช่วยวางรากฐานการเป็นนักเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่นักเรียนแล้ว ยังจะทำให้ชีวิตนักเรียนเป็นชีวิตที่สนุกสนานตื่นเต้นเร้าใจ กระตุ้นจินตนาการให้ค้นคว้า ค้นหา สร้างและเรียนรู้ คือทำให้โรงเรียนไม่เป็นสถานที่น่าเบื่อหรือสร้างความทุกข์ให้แก่นักเรียน ดังนั้นครูจะต้องปรับตัวมากซึ่งเป็นเรื่องยาก จึงต้องมีตัวช่วยคือชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ Professional Learning Community เป็นการรวมตัวกันของครูประจำการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำหน้าที่ครูนั่นเอง

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการรวมตัวของกลุ่มคนในวิชาชีพครูที่มีความรู้ความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มาร่วมแลกเปลี่ยน แบ่งปัน เรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ ร่วมกันทำให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่เพื่อนำไปประยุกต์และปรับใช้ตามแต่สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ชุมชนแห่งการเรียนรู้จะเปลี่ยนแปลงการทำงานของครูจากวัฒนธรรมแบบเดิมที่ทำงานอย่างโดดเดี่ยว มาเป็นการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยมุ่งมั่นให้เกิดผลลัพธ์ต่อสมรรถนะทางวิชาชีพสำหรับครูและทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดสังคมแห่งความรู้ที่อาศัยความร่วมมือเป็นฐานในการปรับตัวและสรรสร้างสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นชุมชนที่ทำให้เกิดการปรับปรุงทักษะ เจตคติ ความเข้าใจ กระตุ้นการปฏิบัติงานของครูและกลุ่มครู พัฒนาจากการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ เป็นการพัฒนาตนเอง พัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ จนในที่สุดกลายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง (เสริม ศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ. 2545 : 13 ;ปองทิพย์ เทพอารีย์. 2557 : 286) และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง

วิชาชีพจะค่อย ๆ กลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ขับเคลื่อนคุณภาพของผลผลิตของโรงเรียน และสร้างสรรค์ให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่อยู่แล้วมีความสุขทั้งของนักเรียน ครู และผู้บริหาร (วิจารณ์ พานิช. 2555 : 176) และรายงานการประชุมวิชาการอภิวัฒน์การเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย ยังได้เสนอแนะว่าแนวทางแก้ปัญหาการพัฒนาครูประจำการนั้น โรงเรียน สถานศึกษาจำเป็นต้องส่งเสริมบุคลากรของตนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) การส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยให้ครูรวมตัวกันเรียนรู้จากการพัฒนางานประจำของตน ทำงานและเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมจากการลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้ขณะปฏิบัติงานในสถานที่ทำงานอย่างต่อเนื่องเช่นนี้ เป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะช่วยทำให้ครูเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ทิศนา แขมมณี. 2557 : 22-24)ถือเป็นการปฏิรูปการศึกษาในระดับสถานศึกษาที่ถือว่าโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการปรับเปลี่ยน เพราะโรงเรียนต้องทำหน้าที่เป็นหน่วยหลักของการจัดการเรียนการสอนและเน้นไปที่การพัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ภายใต้การมีสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนา (สถาบันการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2557 : 12)

คณะครุศาสตร์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีภารกิจสำคัญอย่างหนึ่งคือพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ที่ครูประจำการรวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยน แบ่งปัน เรียนรู้ประสบการณ์จากการทำหน้าที่ครู ทำให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ เพื่อนำไปประยุกต์และปรับใช้โดยมุ่งมั่นให้เกิดผลลัพธ์ต่อสมรรถนะทางวิชาชีพสำหรับครูและการเรียนรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับเป้าประสงค์ กลยุทธ์ ตลอดจนจุดเน้นสำคัญของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย
2. เพื่อพัฒนาครูด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาที่เกิดกับกลุ่มครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร

1. ประชากร ได้แก่

1.2 ครูในโรงเรียนเครือข่าย ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

1.2 อาจารย์ณะครุศาสตร์ จำนวน 3 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

2.1 ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 5 คน ที่เข้าร่วมวิจัย

2.2 ครูกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 50 คน ที่เข้าร่วมวิจัย

2.3 อาจารย์ จำนวน 3 คน ที่เข้าร่วมวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาหลักสูตรในการพัฒนาบุคลากร มี 4 ขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 พัฒนาหลักสูตรในการพัฒนาบุคลากร

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ รวมทั้งหมด 4 คน ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารประจำคณะครุศาสตร์ ได้แก่ รองคณบดีฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และรองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ จำนวน 2 คน

2. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 คน

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของหลักสูตร

ขั้นที่ 3 สร้างคู่มือการใช้หลักสูตรในการพัฒนาบุคลากร

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือการใช้หลักสูตร

ในการตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของหลักสูตร และตรวจสอบความเหมาะ

สมของคู่มือใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

1. ประชากร ได้แก่

1.1 ครูกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 150 คน

1.2 อาจารย์ จำนวน 3 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

2.1 ครูกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 50 คน ที่เข้าร่วมในการวิจัย

2.2 อาจารย์จำนวน 3 คน ที่เข้าร่วมในการวิจัย

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

3.1 วิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

3.2 PLC

4. ระยะเวลา ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 8 เดือน

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินหลักสูตรการพัฒนาบุคลากรด้านการนิเทศด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. อาจารย์นิเทศ จำนวน 3 คน

2. ครูกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 50 คน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาสภาพบริบทของสถานศึกษาของการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1. โรงเรียน ก.โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสอนระดับอนุบาลถึง ป.6อาคารไม้ถาวรเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน สิ่งแวดล้อมค่อนข้างแห้ง แล้ง ร้อน มีสนามเพียงพอผู้บริหารและครูรวม 20 คน นักเรียน 312 คน ครูมีภาระงานมากแต่ละคนรับผิดชอบหลายหลายด้านโอกาสแลกเปลี่ยนการเรียนกันจึงมีน้อย

2. โรงเรียน ข. เปิดสอนระดับอนุบาลถึง ม.3 ประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นถิ่น อาชีพทำนา ผู้ปกครองยอมรับและสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนเป็นอย่างดี มีบุคลากรรวม 16 คน นักเรียน 167 คน ผู้บริหารสร้างการมีส่วนร่วมในการทำงานได้ดี มีครูอาวุโส และครูที่บรรจุใหม่ ครูแต่ละคนมีภาระงานมาก มีการแบ่งหน้าที่กันทำ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ อย่างชัดเจน สามารถปรึกษาหารือกันได้

3. โรงเรียน ค. เปิดสอนระดับอนุบาลถึง ม.3 ประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นถิ่น อาชีพทำนาเกษตรกรรม ประชาชนบางส่วนอพยพมาจากภาคตะวันออก ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางถึงยากจน แต่ให้การสนับสนุนกิจกรรมโรงเรียนเป็นอย่างดี มีบุคลากรทั้งหมด 34 คน นักเรียน 559 คน ครูแบ่งงานรับผิดชอบอย่างครอบคลุมผู้บริหารสร้างการมีส่วนร่วมกับคณะครูได้ดี

4. โรงเรียน ง. โรงเรียนประถมศึกษาเปิดสอนระดับอนุบาลถึง ป.6 เป็นชุมชนชนบทผู้ปกครองมีฐานะยากจน อาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป มีบุคลากรในโรงเรียนจำนวน 12 คน นักเรียนจำนวน 180 คน ผู้บริหารเน้นการบริหารตามลำดับสายชั้นครูมีภาระงานรับผิดชอบครอบคลุมทั้งโรงเรียน ครูอายุยังน้อย ทำงานร่วมกันได้ดี องค์กรส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างดี

5. โรงเรียน จ. โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสอนระดับอนุบาลถึง ป.6 ชุมชนเป็นหมู่บ้านติดถนนระหว่างอำเภอ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ อาชีพรับจ้างและเกษตรกรรม นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวปานกลางถึงยากจน มีบุคลากรจำนวน 6 คน นักเรียนจำนวน 83 คน ผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียนและโรงเรียนในเขตพื้นที่เดียวกัน

ผลการพัฒนาครูด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

การประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) มีเป้าหมายเพื่อให้กลุ่มผู้ร่วมอบรมคือครูในโรงเรียนเครือข่าย สามารถเขียนเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียนได้ ช่วงชั้นละ 1 เรื่อง โดยใช้ กระบวนการ PLC เข้ามาช่วยในการพัฒนามีรายละเอียดดังนี้

1. การดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยดำเนินการในวันที่ 16 มีนาคม 2561 ณ โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 5 อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ มีผู้ร่วมในการพัฒนาครั้งนี้ จำนวน 15 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

เวลา 09.00 – 09.30 น.

ผู้วิจัย พร้อมคณะผู้ช่วยวิจัย รองผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นประธานกล่าวเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งสรุปใจความสำคัญได้ดังนี้ ขอให้ครูตระหนักและให้ความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยให้ ถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญของครูผู้สอนที่ต้องทำควบคู่ไปกับการจดการเรียนการสอน

เวลา 09.30 - 12.00 น.

บรรยายให้ความรู้ตามกรอบ และขั้นตอนของการทำวิจัยในชั้นเรียนในหัวข้อการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา การระบุปัญหา การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การกำหนดวิธีการแก่ปัญหา การกำหนดแนวทาง ในการแก้ปัญหา การเลือกแนวทางในการแก้ปัญหา และการตั้งชื่อเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้คณะครูในโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 5 มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น เพราะคณะครูได้ศึกษาเอกสารด้วยตนเอง และได้ตั้งชื่อเรื่องวิจัยมาแล้วบางส่วน

เวลา 13.00 - 16.30 น.

ผู้วิจัยให้คณะครูโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 5 ทำกิจกรรม logbook ร่วมกันดังนี้ ด้วยการระดมความคิดให้ได้หัวข้อการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา การระบุปัญหา การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การกำหนดวิธีการการแก้ปัญหา การกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา การเลือกแนวทางในการแก้ปัญหา และการตั้งชื่อเรื่องวิจัย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ผู้ร่วมวิจัยคือครูในโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 5 มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น เพราะคณะครูได้ศึกษาเอกสารด้วยตนเอง รายละเอียดมีดังนี้

1.1 ระดับชั้นปฐมวัย

เรื่อง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยโดยใช้นิทานคุณธรรม

1.2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

“แก้ปัญหาการอ่านไม่ออก เขียนไม่คล่อง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3

1.3 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

“การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบฝึกทักษะ โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 5

1.4 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

“การแก้ไขปัญหาพฤติกรรมนักเรียนขาดความรับผิดชอบโดยใช้โครงงานคุณธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 5”

2. การดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยดำเนินการในวันที่ 23 มีนาคม 2561 ณ โรงเรียนบ้านลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ มีผู้ร่วมในการพัฒนาครั้งนี้ จำนวน 80 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

เวลา 09.00 – 09.30 น.

ผู้วิจัย พร้อมคณะผู้ช่วยวิจัย ผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นประธานกล่าวเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนด้วยกระบวนการ PLC เป็นฐาน ซึ่งสรุปใจความสำคัญได้ดังนี้
ให้ครูที่เข้าอบรมตั้งใจในการอบรมเนื่องจากการประเมินครูจะใช้จำนวนชั่วโมงมาเป็นส่วนหนึ่งของการทำผลงานวิชาการ และประเมินงานด้านต่างๆ ของครู

เวลา 09.30 - 12.00 น.

ผู้วิจัยได้บรรยายให้ความรู้ตามกรอบ และขั้นตอนของการทำวิจัยในชั้นเรียน เช่นเดียวกับที่โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 5 คือ ในหัวข้อการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา การระบุปัญหา การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การกำหนดวิธีการแก่ปัญหา การกำหนดแนวทาง ในการแก้ปัญหา การเลือกแนวทางในการแก้ปัญหา และการตั้งชื่อเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เวลา 13.00 - 16.30 น.

ผู้วิจัยให้คณะครู ทำกิจกรรม logbook ร่วมกันดังนี้

ระดมความคิดให้ได้หัวข้อการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา การระบุปัญหา การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การกำหนดวิธีการการแก้ปัญหา การกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา การเลือกแนวทางในการแก้ปัญหา และการตั้งชื่อเรื่องวิจัย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ผู้ร่วมวิจัย มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น รายละเอียดมีดังนี้

1. โรงเรียนอนุบาลโนนดินแดง

ได้ค้นพบปัญหา “นักเรียนอ่านไม่รู้เรื่อง จับใจความสำคัญและตอบคำถามไม่ได้” สาเหตุของปัญหา คือ นักเรียนอ่านหนังสือไม่ออก ขาดทักษะในการจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน และเกียจคร้านในการอ่าน แนวทางแก้ไข คือ ปรับการเรียนรู้ และสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านรู้เรื่อง

2. โรงเรียนบ้านลำนางรอง

ได้ค้นพบปัญหา “นักเรียนหนีเรียน และไม่ส่งงานตามเวลาที่กำหนด” สาเหตุของปัญหามีทัศนคติที่ไม่ดีต่อรายวิชาที่เรียน และขาดความกระตือรือร้นการเอาใจใส่ในวิชานั้นๆ แนวทางแก้ไข จัดกิจกรรมให้สอดคล้องและหลากหลายให้ตรงกับความสนใจของเด็ก เสริมแรงทางบวก เช่น การเพิ่มคะแนน ให้รางวัลชมเชย

3.โรงเรียนบ้านลำนางรองและโรงเรียนบ้านคลองโป่ง

ได้ค้นพบปัญหาร่วมกันคือ “นักเรียนไม่สามารถอ่านภาษาอังกฤษได้(ชั้น ป.6) สาเหตุของปัญหานักเรียนไม่มีพื้นฐานที่ดีในด้านภาษาอังกฤษ ครูยังไม่มีสื่อการสอนที่เร้าใจ แนวทางแก้ไข ผลิตสื่อใช้สื่อการสอนจากง่ายไปหายาก และใช้สื่อจากเทคโนโลยีสารสนเทศ

4. โรงเรียนบ้านแท่นทัพไทย

นักเรียนชั้น ป.3 อ่านออก แต่สะกดคำและเขียนไม่ถูกต้อง สาเหตุของปัญหานักเรียนใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร ขาดทักษะการฝึกเขียนหนังสือและการเขียนสะกดคำ แนวทางแก้ไขใช้เครื่องมือการเขียนสะกดคำ และแบบฝึกการคัดและสะกดคำ

ผลการดำเนินกิจกรรม

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ คณะครูได้ปฏิบัติตามขั้นตอน และปฏิบัติตามใบงาน มีการซักถาม อภิปราย แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ระหว่างวิทยากร และคณะครู จากการสัมภาษณ์พบว่า คณะครูมีความรู้ความเข้าใจ สามารถเขียนโครงร่างวิจัยในชั้นเรียนได้กลุ่มละ 1 เรื่อง ดังคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...หลังจากได้รับฟังการบรรยายจากวิทยากรแล้ว คณะครูเข้าร่วมอบรมค้นคว้าสามารถวิเคราะห์ปัญหา คัดเลือกปัญหา และกำหนดหัวข้อปัญหาได้ง่ายขึ้น ชัดเจนขึ้น ...”

(ครูโรงเรียนอนุบาลโนนดินแดง : 23 มีนาคม 2561 : สัมภาษณ์)

ผลของการดำเนินกิจกรรม

จากผลการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนผลการดำเนินการ ดังนี้

1.การสำรวจวิเคราะห์สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนมีเป้าหมายเพื่อให้ครูที่เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ ดังนี้

“...จากการอบรมทำให้เข้าใจขั้นตอนการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน

โดยการวิเคราะห์ปัญหาโดยวิธีการเชิงระบบจะทำให้เราสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ตรงจุด และกำหนดปัญหาได้ง่ายขึ้น มีความชัดเจนที่จะนำไปแก้ปัญหาได้ ...”

(ครูโรงเรียนบ้านลำนางรอง : 23 มีนาคม 2561 : สัมภาษณ์)

“... มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น มีการระดมสมองของกลุ่มผู้ร่วมมีการวางแผนผังความคิด เช่น เดิมมีความไม่มั่นใจในการเขียนชื่อเรื่องการวิจัย แต่เมื่อได้เข้ารับการอบรมแล้วมีความรู้ความเขาใจการเขี ยน และสามารถเขียนชื่อเรื่องปัญหาการวิจัยที่ได้จากการสำรวจและวิเคราะห์ ปัญหาได้ ...”

(ครูโรงเรียนบ้านน้อยหนองหว้า : 23 มีนาคม 2561 : สัมภาษณ์)

2. การกำหนดวิธีการแก้ปัญหา มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจการกำหนดวิธีการแก้ปัญหา การกำหนดชื่อเรื่องการวิจัย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“... เมื่อได้ทำการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาในขั้นตอนที่ 1 ทำให้เข้าใจในการกำหนดวิธีการหรือนวัตกรรมในการแก้ ปัญหา ซึ่งจะต้องเขียนโครงวิจัย จัดลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดหัวข้อของปัญหาได้แล้วเพื่อใช้เป็นแผนในการดำเนินการวิจัย ...”

(ครูโรงเรียนบ้านแท่นทัพไทย : 23 มีนาคม 2561 : สัมภาษณ์)

“... จากการอบรมได้มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นตอนนี้เข้าใจแล้วว่าโครงการวิจัยมีความสำคัญอย่างไร และมีส่วนประกอบอะไรบ้าง หากว่าเราสามารถเขียนโครงการวิจัยได้ ก็จะสามารถทำให้มองเห็นวิธีการแก้ปัญหาได้ เราก็จะทำให้สามารถทำการวิจัยได้สำเร็จ ...”

(ครูโรงเรียนบ้านซับคะนิง : 23 มีนาคม 2561 : สัมภาษณ์)

ผลการพัฒนาที่เกิดกับกลุ่มครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

ผลการศึกษาการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน จากการนิเทศติดตามในภาคเรียนที่ 1/2561 มีรายละเอียดดังนี้

1. การพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สรุปได้ดังนี้

1.1 การกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ เป็นหน้าที่ของครู มีการวิเคราะห์ KPA หลักสูตรสถานศึกษาและกำหนดตัวชี้วัดที่ต้องการแบบ KPA ร่วมกันในระดับสายชั้น โดยนำเอาตัวชี้วัดที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ เช่น จากผลคะแนน O-NET มาออกแบบหน่วยบูรณาการเพื่อพัฒนานักเรียน

1.2 การบูรณาการผ่านการเรียนโดยการทำวิจัยร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอน กำหนดหัวเรื่องร่วมกัน เป็นเรื่องที่สามารถบูรณาการร่วมกันได้และสอดคล้องกับตัวชี้วัด โดยกำหนดร่วมกันว่างานที่นักเรียนต้องทำในแต่ละรายวิชาจะต้องไม่
ซ้ำซ้อน ในการบูรณาการนี้ปัญหาการสอนไม่ทัน ครูเก็บคะแนนไม่ทัน นักเรียนต้องทำงานซ้ำซ้อนกันหลายวิชา หรือนักเรียนไม่ได้เนื้อหาครบถ้วนจะลดลงไปอย่างมาก

1.3 การวางแผน ออกแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกันโดยครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เอง ตามบริบทของตนเอง

1.4 นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม โดยในช่วงที่นักเรียนศึกษาค้นคว้า ทำความเข้าใจข้อมูลและทำงานร่วมกัน นักเรียนจะอยู่กับครู

1.5 ออกแบบการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ทั้งบูรณาการสหวิชา (เชื่อมกลุ่มสาระ) และบูรณาการในกลุ่มสาระ

1.6 ครูให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างมีความสุขมากกว่าตัวความรู้ ให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิดและกระบวนการแสวงหาความรู้ผ่านสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ ไม่ใช่ผ่านตำราเรียน

1.7 ครูให้ผู้เรียนได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อมูล คิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล โดยครูทำหน้าที่เป็นนักอำนวยการที่จะสร้างบรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันอย่างแท้จริง

1.8 ผู้บริหารเข้าร่วมการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ของครู

จากการสอบถามครูที่เข้าร่วมโครงการ ดังคำสัมภาษณ์ ดังนี้

"...ได้กำหนดวัตถุประสงค์เป็นหน้าที่ครู ช่วยกันวิเคราะห์ KPA หลักสูตรแล้วกำหนดตัวชี้วัดแบบ KPA ร่วม เอาตัวชี้วัดที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ เช่น จาก O-NET เอามาออกแบบหน่วยบูรณาการทำบูรณาการแบบโครงงานสอนชั้นเดียวกันก็กำหนดเรื่องที่บูรณาการด้วยกันได้ งานนักเรียนที่ต้องทำในแต่ละวิชาต้องไม่ซ้ำซ้อนให้ทำกิจกรรมกลุ่มโดยในช่วงที่ค้นคว้าทำความเข้าใจข้อมูลทำงานช่วยกัน นักเรียนจะอยู่กับครูจากนั้นจึงให้นักเรียนำเสนอ..."

(ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ. 2561 : สัมภาษณ์)

2. ด้านการมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน

2.1 แนวทางการจัดการเรียนรู้เน้นกระบวนการเพื่อฝึกทักษะในศตวรรษที่ 21 และคำนึงถึงผลการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ความรู้และทักษะมีอยู่ในตัวชี้วัดชัดเจนครูทำตามได้จริง นักเรียนจะได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นเพียงพอ

2.3 การจัดการเรียนรู้ที่จะให้เกิดกระบวนการคิด สามารถสรุปและสร้างองค์ความรู้ได้ดีคือให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่ม

2.4 ครูรับผิดชอบในการประเมินผลนักเรียน

2.5 ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมในโรงเรียนด้วยการสร้างความตระหนักให้กับคณะครูในโรงเรียน

2.6 ผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้ครูทำ PLC ได้จริง

จากตัวอย่างผลการสัมภาษณ์ของครูที่เข้าร่วมโครงการสรุปได้ดังนี้

"...ในการดำเนินการเน้นกระบวนการฝึกทักษะในศตวรรษที่ 21 แต่ก็ต้องได้ตามมาตรฐานที่เป็นสากลความรู้ทักษะมีอยู่ในตัวชี้วัดชัดเจน ครูทำตามได้จริงนักเรียนจะได้รับผลที่เพียงพอแน่นอน ด้วยการจัดให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่มจะเกิดกระบวนการ..."

(ครูที่ร่วมโครงการ. 2561 : สัมภาษณ์)

3.ด้านการมีระบบทีม

3.1 การค้นหาสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ เพื่อนำมาประกอบการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ครูจะพบว่าในห้องเรียนจริงคละความสนใจอย่างมาก เพราะนักเรียนแต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกัน ฉะนั้นวิธีการแก้ปัญหาคือ กิจกรรมการเรียนรู้ควรมีความหลากหลาย

3.1 ครูจะวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาผู้เรียนได้ง่าย ถ้าครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เอง โดยเน้นกิจกรรมตามบริบทของตนเอง เช่น สอนมา 3 ปี แต่นักเรียนไปไม่ถึงขั้นสร้างสรรค์ครูก็มาวิเคราะห์ปัญหาว่าเป็นเพราะอะไร

3.3 มีการบูรณาการโดยครูที่สอนระดับชั้นเดียวกันจากต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ออกแบบหน่วยบูรณาการและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน

3.4 ครูแลกเปลี่ยนวิธีสอนแก่กันและกัน นอกจากนี้กิจกรรม PLC ประจำปีของครูจะนำกรรมวิธีที่ตัวเองทำในฐานะผู้ปฏิบัติไปแลกเปลี่ยนกัน มีทั้งข้อดีข้อบกพร่อง นัดกันเจอปีละครั้งโดยมีเพื่อนมาช่วยวิพากษ์ให้ข้อเสนอแนะ

3.5 ครูในทีมนำมาประเมินผลนักเรียนจากผลงานในกิจกรรมเปิดโลกโครงงาน แล้วให้คะแนนในรายวิชาของตน ซึ่งใช้แบบประเมินเดียวกันที่ได้ออกแบบร่วมกัน

ตัวอย่างการสัมภาษณ์ครูที่เข้าร่วม

"...ถ้าต้องการให้เกิดทีมจริง ๆ ผู้บริหารต้องลงถ้าไม่ลงลุยก็นั่งเป็นประธานหัวโต๊ะหรือลงมาดูก็ยังดีและผู้บริหารต้องลงเองอย่างสม่ำเสมอนะ ถ้าอย่างนั้นเริ่มแรกก็จะมีทีมจริง แต่นานไปก็หาย อีกแบบคือทีมเริ่มจากครูถ้าครูมีใจที่จะทำเอาเด็กเป็นที่ตั้งทีมก็จะเกิดได้เหมือนกันเช่นที่เราทำอยู่

(ครูที่ร่วมโครงการ. 2561 : สัมภาษณ์)

"...ค้นหาที่เด็กสนใจในห้องจริง ๆ มันคละความสนใจนะก็ให้กิจกรรมมีหลากหลายไว้..."
(ครูที่ร่วมโครงการ. 2561 : สัมภาษณ์)

"...ครูวิเคราะห์ได้ง่ายถ้าครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เองไม่ต้องไปเอากิจกรรมตามหนังสือแต่ให้เอาตามบริบทของตนเองจะทำให้เราเห็นข้อบกพร่อง เช่นสอน 4 ปีแต่เด็กไปไม่ถึงขั้นสร้างสรรค์เลย เราก็มาวิเคราะห์ปัญหา..."
(ครูที่ร่วมโครงการ. 2561 : สัมภาษณ์)

4. ด้านการสนับสนุน

4.1 ผู้บริหารสนับสนุนด้านข้อมูลสารสนเทศ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และอื่น ๆ แก่ครูเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4.2 ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูบันทึกผลในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ครูได้รู้ข้อบกพร่องของตนเอง แล้วเอาข้อบกพร่องนี้มาพัฒนาในปีต่อไป

4.3 ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูไปศึกษาเรียนรู้ ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ส่วนมากครูไม่ได้ไปอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง จึงไม่รู้ว่าสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นคืออะไร ซึ่งสิ่งใหม่ ๆ ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมานั้นดีและมีประโยชน์มาก

4.4 ครูและผู้บริหารร่วมกันตัดสินใจเรื่องการวัดและประเมินผลตามแนวทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551เพื่อให้นักเรียนได้รับทั้งกระบวนการเพื่อฝึกทักษะในศตวรรษที่ 21 และมีผลการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.5 ผู้บริหารจัดให้มีการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอและจัดระบบสนับสนุนให้ครูเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4.6 ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานแก่ครู

5. ด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ

5.1 ครูต้องมีความเข้าใจในการบูรณาการ ซึ่งในอนุบาล ประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาจะบูรณาการได้

5.2 ครูส่งต่อข้อมูลนักเรียนทั้งข้อมูลระบบดูแลนักเรียน ผลการเรียน

5.3 ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนอย่างหลากหลาย ซึ่งจะทำให้นักเรียนจะเกิดความรู้สึกอยากเรียนและไม่เบื่อ

5.4 ครูมีการศึกษาเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อเสริมทักษะ ความรอบรู้ในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เช่น พัฒนาตนเองด้วยระบบการพัฒนาครูที่มีอยู่แล้ว

5.5 ครูเปิดพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกัน โดยอาจเป็นการเปิดวงสนทนากันอยู่เนือง ๆ ทั้งที่มีเป้าหมายและไม่มีเป้าหมายทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และทุก ๆ สิ้นปีครูในโรงเรียนจะร่วมกันตั้งคำถามและช่วยกันอธิบายคำตอบ เพื่อทบทวนตัวเองและทบทวนกันและกัน

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

"...การพัฒนาครูที่ได้ผลคือทำให้ครูได้มีนวัตกรรมการสอน ให้ครูแสดงศักยภาพเต็มที่ ทำให้ครูเห็นความหมายของชีวิต ปัญญาร่วมวิถีองค์กร ทุกคนจะมีส่วนร่วม แต่บางครั้งผู้บริหารจะยกประเด็นขึ้นมา แล้วครูหาทางออกร่วมกัน..."
(ครูที่ร่วมโครงการ. 2561 : สัมภาษณ์)

"...พัฒนาปัญญาภายนอกใช้ หน่วยบูรณาการ (PBL) พัฒนา ปัญญาภายในใช้จิตศึกษาพัฒนา เริ่ม PLC โดยการประชุมกันอยู่เนือง ๆ เติม KM จนเกิดเป็น PLC ที่เข้มแข็งของหน่วยงาน จากงานที่ทำ concept ของ PLCคือครูมาเรียนรู้ร่วมกันแล้วงอกงามทำ 2-step..."
(ครูที่ร่วมโครงการ. 2561 : สัมภาษณ์)

"...สร้าง PLC ขึ้น แล้ว PLC จะสร้างครูให้เกิดความงอกงามความมั่นใจที่จะทำหน้าที่ความรับผิดชอบ เพราะ PLC มันซ่อนด้วยการพัฒนาบุคลากร PLC เป็นเครื่องมือขององค์กรและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคลากรด้วย ขณะที่ PLC กันการจัดการจะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติไม่แยกส่วน PLC สนามพลังบวก สภาพแวดล้อม สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้..."
(ครูที่ร่วมโครงการ. 2561 : สัมภาษณ์)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ โดยครูร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครูร่วมกันค้นหาสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ เพื่อนำมาประกอบการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ อาจเนื่องมาจากเมื่อพิจารณาในบริบทของการดำเนินงานการจัดการศึกษา พบว่าความพยายามในการทำให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นงานส่วนหนึ่งของการดำเนินงานการจัดการศึกษาของโรงเรียนซึ่ง ที่ได้กำหนดจุดเน้นการดำเนินงานด้านครูที่ครูต้องได้รับการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการสื่อสารมีสมรรถนะในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและทุกภาคส่วนให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ และครูต้องได้รับการพัฒนาองค์ความรู้และสมรรถนะผ่านการปฏิบัติจริงและการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง โดยครูได้รับการช่วยเหลือให้จัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิผล โดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูในพื้นที่ทั้งในโรงเรียนเดียวกันระหว่างโรงเรียนหรืออื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มินตรา ลายสนิทเสรีกุล (2557 : 397-401) ได้วิจัยกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบูรพา กรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบูรพา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ มารุต พัฒผล (2557 : 690-692) ที่เสนอว่าหนึ่งในขั้นตอนของกิจกรรมการปฏิบัติงานการจัดการเรียนรู้คือเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้สรุปผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้การนำเสนอ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แล้วนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของตนเองต่อไป อย่างไรก็ตามพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีระบบทีมร่วมมือร่วมใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูมีพฤติกรรมการทำงานจัดการเรียนรู้ร่วมมือกันน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rachel และ Penny (2015 : 39-45) พบว่า ในภารกิจของการปฏิบัติงานในโรงเรียน การทำงานของครูยังขาดเวลาในการทำงานร่วมกัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ ผลการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา การพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสร้างความเข้าใจแก่ครูในโรงเรียนเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. จัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ตรงกัน แนะนำแนวคิดหรือวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือวีดิทัศน์ พูดคุยเสวนาปรึกษาหารือ แนะนำบทความหรือหนังสือเพื่อกระตุ้นการคิด จัดครูให้ทำงานจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ดำเนินการตามการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ เป็นการดำเนินการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ การศึกษาผู้เรียน การกำหนดเนื้อหา การกำหนดยุทธวิธีในการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลและการใช้ข้อมูลย้อนกลับ และประเมินความก้าวหน้าการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยนิเทศ ติดตาม การทำงานจัดการเรียนรู้ร่วมกันของครูอย่างเป็นระบบ ใช้การเสวนาสะท้อนผลหลังการปฏิบัติงานหรือ AAR เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานและพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ประเมินผลการดำเนินงานเป็นรายเดือน รายภาคเรียน และปีการศึกษา รายงานผลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามความเหมาะสม เพื่อ

ให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฑิฆัมพร บุญมาก (2558 : 287-291) ได้วิจัยและพัฒนาระบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ระบบพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นหน่วยระบบ ประกอบไปด้วยหน่วยระบบย่อย 7 หน่วยระบบ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ การศึกษาคุณลักษณะผู้เรียน การกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ การกำหนดเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผล และการให้ข้อมูลป้อนกลับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปองทิพย์ เทพอารีย์ (2557 : 101-115) พบว่า ขั้นตอนของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา ประกอบด้วย ขั้นเตรียมการคือ ประเมินสมรรถนะครู วิเคราะห์ความต้องการ สร้างความตระหนักไว้วางใจ ปฐมนิเทศ ชี้แจง ขั้นวางแผน ครูจะต้องสามารถอธิบายถึงมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละบทเรียน ค้นหาและแบ่งบันแบบปฏิบัติที่ดี ตั้งเป้าหมายในกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพร่วมกัน ขั้นดำเนินการ โดยกิจกรรมการพัฒนาตนเอง กิจกรรมการทำงานเป็นทีม กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง กิจกรรมพัฒนาการคิด 3 ด้าน ขั้นประเมินผล ประเมินการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ขั้นสะท้อนผล มีการตั้งคำถามและเสวนาสะท้อนคิดเกี่ยวกับผลที่ได้ร่วมกันของทีม การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มินตรา ลายสนิทเสรีกุล (2557 : 397-401) พบว่า กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบูรพา กรุงเทพมหานคร ด้านหลักสูตร ประสานสัมพันธ์ในการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นความร่วมมือระดับสหวิทยาเขต โดยสร้างวิสัยทัศน์ร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพิ่มความสำคัญของภาระงานพัฒนาหลักสูตร ส่งเสริมศักยภาพในการพัฒนาหลักสูตร สร้างเครือข่ายข้อมูลที่มีประสิทธิภาพสำหรับการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน เสริมสร้างบทบาทความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนของครู ผู้ปกครองและนักเรียน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ โดยเสริมสร้างระบบเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูล สนับสนุนนวัตกรรมการสอนที่เน้นความร่วมมือระหว่างครู เพิ่มศักยภาพครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ด้านการวัดและประเมินผล เปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการวัดและประเมินผลผู้เรียนบนความร่วมมือของโรงเรียนและชุมชน โดยร่วมจัดทำรูปแบบการวัดและประเมินผลที่ได้มาตรฐาน สนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการวัดและประเมินผลตามศักยภาพของตนเอง เพิ่มบทบาทของชุมชนในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนผ่านการวัดและประเมินผล ออกแบบการวัดและประเมินผลผ่านกิจกรรมบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ นอกจากนี้งานวิจัยของ Stewart (2014 : 28-33) พบว่า กิจกรรมของชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครูควรเป็นกิจกรรมเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลจากการท างานของนักเรียน วิธีการเรียนรู้ของนักเรียน และช่วงระยะเวลาที่นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งในวงจรของการพัฒนา การดำเนินงานของครูและการประเมินผลผู้เรียนควรเน้นเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจง และมีความสัมพันธ์กับทฤษฎีการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ของการศึกษาชาติ เพื่อที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนเพื่อเป็นแรงงานของประเทศและเป็นการเตรียมมาตรฐานของสถาบันที่ผลิตครูต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทำงานร่วมมือกัน เพื่อการพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาวิชาชีพให้มากขึ้น หรือกำหนดเป็นนโยบายให้แต่ละโรงเรียนประยุกต์ใช้วิธีการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และโรงเรียนโดยผู้บริหารมีการจัดครูทำงานร่วมมือกัน อาจเริ่มจากร่วมมือกันในแต่ละทีม สร้างความเข้มแข็ง ต่อเนื่องเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและความสำเร็จของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 ผลจากการศึกษาสภาพการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านที่ต้องการให้เกิดขึ้นหรือต้องการพัฒนาสูงสุดคือ การสนับสนุนของผู้บริหาร ดังนั้นโรงเรียนควรกำหนดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพทั้งระดับสถานศึกษา และเครือข่ายระดับกลุ่มสมาชิกครูที่รวมตัวกันเพื่อพัฒนาวิชาชีพแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และสถานศึกษาโดยผู้บริหารให้การสนับสนุนการดำเนินงานต่าง ๆ ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะเกี่ยวกับด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงควรมีการศึกษาด้านอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาวิชาชีพแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

บรรณานุกรม

ฑิฆัมพร บุญมาก. (2558). *การพัฒนาระบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.* วิทยานิพนธ์ กศ.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปองทิพย์ เทพอารีย์ (2549). *ผลของการใช้แบบฝึกความคิดนอกกรอบและการให้รางวัลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษาปี ที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการคณะจิตวิทยาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มารุต พัฒผล. (2557). *การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการรู้คิดและความสุขในการเรียนรู้.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.

มินตรา ลายสนิทเสรีกุล. (2557). *“กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบูรพา กรุงเทพมหานคร,”* วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (OJED). 9(3) : 397-401 ; กรกฎาคม-กันยายน 2557. <http://www.edu.chula.ac.th/ojed/doc/V93/v93d0032.pdf> 13 มิถุนายน 2561.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคนอื่น ๆ .(2541). *การกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษา.* เอกสารอัดสำเนา

Stewart, C. *“Transforming Professional Development to Professional Learning,” Journal of Adult Education.* 43(1) : 28-33 ; January, 2014.